

Budowa czaszki wieloguzkowca *Catopsbaatar* i listewki jarzmowe u wieloguzkowców

Zofia Kielan-Jaworowska, Jørn H. Hurum, and Alexey V. Lopatin

Acta Palaeontologica Polonica 50 (3), 2005: 487-512

Późno-kampański wieloguzkowiec z nadrodziny Djadochtatherioidea, *Catopsbaatar catopsaloides* był pierwotnie opisany na podstawie trzech czaszek z odsłonięcia Chermin Cav na pustyni Gobi w Mongolii. Obecnie z tego samego odsłonięcia pochodzą jeszcze trzy czaszki, zachowane z fragmentami nieznanego poprzednio szkieletu poza-czaszkowego, który będzie opisany oddzielnie. W pracy tej opisujemy czaszkę i uzębienie *C. catopsaloides* w oparciu o wszystkie zebrane materiały, znajdujące się w zbiorach Instytutu Paleontologicznego (PIN) w Moskwie, Centrum Paleontologicznego (PM) w Ułan Bator, oraz Instytutu Paleobiologii (ZPAL) w Warszawie. Rodzaje *Catopsbaatar*, *Djadochtatherium* i *Kryptobaatar*, łączy wiele cech, nieznanych u *Tombaatar*, takich jak bardzo długi wyrostek zaoczodołowy, skierowany w dół ku tyłowi i na bok, listewki ciemieniowe rozciągające się od tylnego brzegu wyrostków zaoczodołowych ku tyłowi i do środka, grzebienie karkowe z dużymi skrzydłami bocznymi, w środku wygiętymi ku przodowi, tak, że czaszka widziana od strony grzbietowej jest krótsza po środku niż po bokach. *Catopsbaatar*, tak jak *Djadochtatherium* ma bardzo wysoką i wyraźną przednią listewkę jarzmową i wypukłość żwaczową, ale różni się od *Djadochtatherium* i pozostałych członków rodziny Djadochtatheriidae położeniem oczodołu dalej ku tyłowi, następnie tym, że pośrednia listewka jarzmowa przytyka do przedniej listewki, oraz mniejszym, trapezoidalnym czwartym dolnym przedtrzonowcem (p4), pozbawionym grzebieni. Od *Kryptobaatar* i *Djadochtatherium*, *Catopsbaatar* różni się obecnością trzech górnych przedtrzonowców (P2 zanikł), tak jak u *Tombaatar*. *Catopsbaatar* występuje nie tylko w Chermin Cav, ale również w utworach formacji Barun Goyot w Chulsan, gdzie jest reprezentowany przez pojedynczy drugi dolny przedtrzonowiec (m2). W pracy wykazujemy, że podział części powierzchniowej mięśnia żwacza na dwie części, które zostawiają na bocznej stronie łuku jarzmowego wyraźne miejsca przyczepów otoczone listewkami jarzmowymi, charakteryzował wszystkie wieloguzkowce (poczynając od Paulchoffatiidae) i że cechę tę należy uznać za apomorfie wieloguzkowców.

Key words: Mammalia, Multituberculata, Djadochtatheriidae, *Catopsbaatar*, *Djadochtatherium*, *Kryptobaatar*, zygo- matic ridges, Cretaceous, Gobi Desert.

Zofia Kielan-Jaworowska [zkielan@twarda.pan.pl], Instytut Paleobiologii,
Polska Akademia Nauk, ul. Twarda 51/55, PL-00-818 Warszawa, Poland; Jørn

H. Hurum [j.h.hurum@nhm.uio.no], Naturhistorisk Museum, Boks 1172 Blindern,
N-0318 Oslo, Norway; Alexey V. Lopatin [alopat@paleo.ru], Paleontological Institute, Russian
Academy of Sciences, Profsojuznaya 123, 117997 Moscow, Russia.

 [Full text \(1,030.3 kB\)](#)